

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ВЕЋЕ ЗА СТУДИЈЕ ПРИ УНИВЕРЗИТЕТУ

Предмет: Извештај Комисије о оцени докторског рада докторанткиње Нене А. Васојевић

Одлуком Већа за студије при Универзитету, на седници одржаној 3.09.2018. године, именовани смо у Комисију за оцену докторског рада под насловом: **Примена људских ресурса: утицај стипендиста који су се школовали у иностранству на развој Србије** кандидаткиње Нене А. Васојевић. Комисија је прегледала предати рад и Већу подноси следећи

ИЗВЕШТАЈ

1. Основни подаци о кандидату и дисертацији

Нена А. Васојевић дипломирала је на основним академским студијама на Факултету педагошких наука у Јагодини, Универзитета у Крагујевцу 2011. године и на дипломским академским студијама на истом факултету 2012. године. Школске 2012/13. године уписује Мултидисциплинарне докторске студије Универзитета у Београду, смер Историја и филозофија природних наука и технологије, где је успешно положила све предвиђене испите 3.02.2015. године са просећном оценом 9,84. Од априла 2014. Стипендиста је Министарства просвете, науке и технолошког развоја, у оквиру пројекта "Развој научноистраживачких кадрова". Као стипендиста од априла до децембра 2014. била је ангажована у Институту " Михајло Пупин " у центру за истраживање развоја науке и технологије на пројекту „Истраживање и развој платформе за научну подршку одлучивања и управљања научним и технолошким

развојем у Србији“. Потом бива ангажована на Машинском факултету у Београду као стипендиста на пројекту „Развој, пројектовање и имплементација савремених возила и механизације у системима аутотранспорта рударства и енергетике“ Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије. Од 1. марта 2017. године запослена је у Иновационом центру Машинског факултета у Београду као научни истраживач-сарадник на истом пројекту на коме је била ангажована као стипендиста Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије. Завршила је програм за усавршавање научних кадрова у високообразовним установама TRAIN (Training and Research for Academic Newcomers, University of Belgrade) у току 2016/17 у области трансферабилних вештина за који поседује сертификат. Прошла је и стручно усавршавање EVAL-INNO (FOSTERING EVALUATION COMPETENCIES IN RESEARCH, TECHNOLOGY AND INNOVATION IN THE SEE REGION). У току 2017. године, била је сарадник у Заводу за вредновање квалитета образовања и васпитања на пројекту Национална испитивања-вредновање исхода учења. Као спољни сарадник учествовала је током априла-јуна 2018. године у спровођењу истраживања које је спроводио Институт за социолошка истраживања Филозофског факултета у Београду у оквиру великог научног истраживања о свакодневном животу домаћинства и појединаца у условима садашњих друштвених промена у Србији. У оквиру истог пројекта била је ангажована у истраживању економских и политичких елита Србије.

Нена Васојевић је током ангажовања на пројектима учествовала на научно-стручним скуповима и објавила једанаест радова. Од тога је пет радова у категоризованим часописима, два рада су презентована на конференцијама (налазе се у зборницима радова и штампани су у целости), два излагања су била на научно-стручним скуповима (штампани су у изводима) и два излагања су презентована на научним трибинама (скуповима). У њима се може пратити развојни приступ системског изучавања стратешког значаја едукације на развој Србије, а посебно привремених миграција на примеру школовања стипендиста у иностранству, изучавања карактеристика и специфичности људских ресурса, као и допринос историји науке што су препознали и други аутори, а што се може видети на основу цитата у делу *New Perspectives on European Women's Legal History*, Kimble, S. and Röwekamp M. Све њене радове одликује мултидисциплинарни карактер различитих области науке од социологије образовања, историје науке, људских ресурса и политике образовања.

Референтни радови Нене А. Васојевић за одбрану докторске дисертације су:

- I. **Vasojevic, A. Nena**, Snežana Kirin, Mirko Filipovic, Predrag J. Markovic. "Dr. DIMITRIJE RADULOVIC, PIONEER IN THE FIELD OF SPORTS MEDICINE: LIFE, WORK AND ACHIEVEMENT ". *Srpski arhiv za celokupno lekarstvo*, 2018, ISSN Online 2406-0895, DOI: [https://doi.org/10.2298/SARH171102061V\(M23\)](https://doi.org/10.2298/SARH171102061V(M23)) (prihvacen za objavu).
- II. **Васојевић, А. Нена**, Зора Крњајић, Снежана Кирић. „НАШИ СТИПЕНДИСТИ ШКОЛОВАНИ У ИНОСТРАНСТВУ: ПОВРАТНИЦИ У АКАДЕМСКОЈ ЗАЈЕДНИЦИ У СРБИЈИ“. *Социолошки преглед*, 2018, DOI: [10.5937/socpreg52-17682](https://doi.org/10.5937/socpreg52-17682) (M24), (прихваћен за објаву)
- III. **Vasojević, A. Nena**, Snežana Kirin, Predrag J. Marković. „RESEARCH ON SCHOLARSHIPS HOLDERS WHO STUDIED ABROAD AND RETURNED TO SERBIA“. *Management: Journal of Sustainable Business and Management Solutions in Emerging Economies* 23 (1), p.23-32, 2018, doi:[10.7595/management.fon.2017.0020](https://doi.org/10.7595/management.fon.2017.0020) (M24)
- IV. **Vasojević, A. Nena**, Mirko Filipović. „STUDENTI MEDICINE, KORISNICI DRŽAVNIH STIPENDIJA REPUBLIKE SRBIJE, I NJIHOVO ŠKOLOVANJE U 21. VEKU: MOGUĆNOSTI POBOLJŠAVANJA“. *Sociologija. Casopis za sociologiju, socijalnu psihologiju i socijalnu antropologiju*. Sociološko udruženje Srbije i Crne Gore i Institut za sociološka istraživanja, Filozofskog fakulteta, Univerziteta u Beogradu, 59 (2), p.189-205, 2017, DOI: <https://doi.org/10.2298/SOC1702189V> (M24)

Ради бољег увида у досадашњи рад кандидаткиње наводимо и следеће:

- **Vasojević, A. Nena**, Zora Krnjaić, Snežana Kirin. „RAZLOZI POVRATKA U SRBIJU NAŠIH STIPENDISTA ŠKOLOVANIH U INOSTRANSTVU“. XXIII naučnu konferenciju „Pedagoška istraživanja i školska praksa“,

Filozofski fakultet u Beogradu, 23-24. novebra 2018. (prihvaćen za objavu 16.10.2018.)

- **Vasojević, A. Nena.** „Život i delo Perside Pintarević“. *Međunarodni naučni skup: Šta je knjiženstvo ?*, Filološki fakultet u Beogradu, str. 20-21 (2015). **ISBN 978-86-6153-300-6**
- **Vasojevic, A. Nena,** Djuro Kutlača . „Nostrifikacija, istorijat i primena u visokoobrazovnom sistemu Srbije“ , *SYM-OP-IS: XLI Simpozijum o operacionim istraživanjima*, 208-213 (2015), **ISBN: 978-86-7395-325-0**
- **Васојевић А. Нена.** „Прве Српске учитељице“, *Узданица: педагошко-књижевни часопис*, 11(1), стр.159-175 (2014), **ISSN 1451-673X**
- **Vasojević, A. Nena** (2015): “Marija Milutinović-Punktatorka”, <http://knjizenstvo.etf.bg.ac.rs/sr-lat/authors/marija-milutinovic>
- **Vasojević, Nena.** (2015): „Nostrifikacija, istorijat i primena u visokoobrazovnom sistemu Srbije od 1830-2014.“, *Univerzitetska biblioteka "Svetozar Marković"*; <http://inoteze.unilib.rs/tekstovi>
- Петровић, Весна., **Васојевић, Нена.** „Колаборативно учење у школској пракси“. *Наш идентитет и друштвене промене: књига резимеа/59. Научно-стручни скуп психолога Србије*, Сокобања, 1-4. јуна 2011.

Сматрамо да је на основу радова које је кандидаткиња до сада објавила, као и на основу учешћа на научним скуповима, Нена Васојевић показала зrelu основу за израду докторске дисертације. Докторски рад Нене А. Васојевић *Примена људских ресурса : утицај стипендиста који су се школовали у иностранству на развој Србије* представљен је на 365 ауторских страница текста и илустрација. Истраживање се ослања на архивске фондове, теоријске и стручне радове у области људских ресурса, миграција, школовања стипендиста, као и на емпиријско истраживање које је испланирано, спроведено, квалитативно и квантитативно обрађено и интерпретирано у раду. Квантитативна обрада се заснивала на статистичким алатима. Рад садржи 48 графика и илустрација, 61 табела и 11 прилога и 221 библиографских јединица. На почетку дисертације приложен је извод на српском и енглеском језику (остраничени текст). Пагинарни текст обухвата 9 поглавља, Библиографију и Прилоге. У уводу је дато образложење теме истраживања, изложени су предмет рада, хипотезе и циљеви истраживања. У наредним поглављима обрађен је теоријски концепт људског капитала,

динамички приступ школовању стипендиста са аспекта развоја друштва и различити програми школовања, од 1830-2015. При томе се пратио и проучавао допринос стипендиста који су се школовали у иностранству, на развој Србије. У VIII глави је представљено истраживање кроз приказ и интерпретацију резултата. На крају је у критичком осврту изложен учинак рада као и препоруке за даља истраживања.

2. Предмет и циљ дисертације:

Дисертација представља мултидисциплинарни приступ проблему истраживања који обухвата два научна поља: I друштвено-хуманистичко науке (научна област: социологија, историја науке, антропологија), и II Техничко-технолошке науке (организационе науке) према Правилнику о научним, уметничким односно стручним областима из 2017. године. Ужа научна област истраживања социологија образовања.

У досадашњој литератури школовање у иностранству готово да није проучавано као фактор унапређења људског ресурса. Пре овог рада ни у једној друштвеној или хуманистичкој науци није било спроведено истраживање које се бави привременим миграцијама, тј. узорком стипендиста који су се школовали у иностранству, а након тога се вратили у матичну земљу и запослили. Предмет истраживања Нене Васојевић је сложен и у себи садржи неколико повезаних целина, или, другачије речено, тематских кругова. Они осликавају динамички карактер школовања стипендиста у иностранству, кроз временске периоде. Васојевић се посебно бави школовањем стипендиста у иностранству коришћењем националних стипендија, као и стипендиста који су се школовали коришћењем средстава страних донатора. Стипендисти који су се школовали у иностранству коришћењем националних стипендија су дефинисани као посебан тип људских ресурса и теоријски разматрани са аспекта значаја овакве врсте ресурса за једно друштво. Историјски, архивски и статистички подаци о стипендистима који су се школовали коришћењем средстава страних донатора у периоду од 1830 до 2015. су сакупљани и анализирани са циљем уочавања њихових особености. Истраживање је обухватило и појам нострификовања стечених кавлификација кроз временски период (1920-2015) што је посебан тематки круг. Праћењем ове области добија се целовита слика о школовању стипендиста, односу друштва према овој образовној елити која је са друге стране условљавала настанак и развој образовних политика на нашем подручју. Анализирали су се приоритети друштва у појединим

временским периодима и њихова корелација са програмима стипендирања. Овако мултидисциплинарно праћење пружа увид и даје јаснију слику о начину креирања политика стипендирања, значају тако добијених људских ресурса и њиховом утицају и прихваћености у друштву. Трећи истраживачки оквир обухватио је емпиријско истраживање ставова и мишљења стипендиста који су се школовали у иностранству, а који су данас запослени у радним организацијама Србије. У циљу добијања потпуније слике о раду и прихваћености стипендиста у радној средини истраживани су и ставови колега, сарадника стипендиста. На тај начин се добило на квалитету и објективности закључака што осветљава проблеме високообразованих стипендиста повратника, тим пре што до данас на нашим просторима нису рађена истраживања која се баве привременим миграцијама. У склопу самог истраживања је обухваћен и људски доживљај целокупног процеса. Ова димензија, социолошких и антрополошких истраживања је посебно присутна у новијим истраживањима управљања људским ресурсима.

Иако тема рада, у својој основи, припада социологији образовања, њено праћење у наведеном временском периоду и околностима, несумњиво добија историјску димензију, а њена мултидисциплинарност произилази из чињенице што су се пратили различити професионални профили стипендиста и њихов допринос у привредним, образовним, научним, друштвено-политичким и културним сферама друштва.

3. Основне хипотезе од којих се полази у истраживању

Кандидаткиња је претпоставила да је могуће потврдити:

Прва општа хипотеза: Стипендисти који се школују у иностранству остварују већи учинак од оних који се школују само у Србији, како због ширег и квалитетнијег знања које су стекли у иностранству, тако и због друштвених веза које су тамо остварили.

У раду се полази од претпоставке да стипендисти који су се школовали у иностранству остварују већи учинак, од својих колега и сарадника са којим су у свакодневной радној интеракцији, који су се школовали само у Србији због ширег и квалитетнијег знања које су стекли током студија на престижним факултетима у свету, као и због остварених веза и контаката које су тамо остварили.

ХБ1- Прва посебна хипотеза: Стипендије које се додељују за школовање студената у иностранству у складу су са областима које прописује Стратегија за развој Србије (уколико је дата).

ХБ2- Друга посебна хипотеза: Мотиви стипендиста за одлазак на студије у иностранство различити су у зависности од временског периода у коме су се школовали.

ХБ3- Трећа посебна хипотеза: Пословно и академско окружење у Србији је довољно отворено према жељама, напорима и могућностима стипендиста који се враћају у земљу.

ХБ4- Четврта посебна хипотеза: Стипендисти који су били уговором обавезани да се врате у земљу, после завршеног школовања у иностранству, задовољни су животом у Србији.

ХБ5- Пета посебна хипотеза: Стипендисти који су се школовали у иностранству осећају се различито од својих колега и сарадника који су се школовали и све време радили у земљи.

ХБ6-Шеста посебна хипотеза: Бивши стипендисти школовани у иностранству након повратка у земљу настављају са додатним усавршавањем (школовањем) у складу са захтевима радног места.

ХБ7-Седма посебна хипотеза: Бивши стипендисти школовани у иностранству својим радом доприносе увођењу новина у установе у којима су запослени (радним организацијама).

4. Кратак опис садржаја дисертације

Структура рада кореспондира са идејом и предлозима из образложења предмета и формулисаних циљева истраживања. Дисертација је изложена у девет поглавља са издвојеним потпоглављима. То су Увод са истраживачким оквиром (од стране 1 до стране 7); Појам људског ресурса-теоријски осврт (од стране 8 до стране 20); Школовање стипендиста: развој друштва (од стране 21 до стране 54); Улога Матице

српске у формирање (Српске) интелектуалне елите (од 55 стране до стране 71); Југословени на школовању (од стране 72 до стране 100); Школовање стипендиста данас (од стране 101 до стране 111); Нострификација стечених диплома (од стране 112 до стране 145); Емпиријско истраживање (од стране 146 до стране 248) и критички осврт са закључком и препоруком за даље истраживање (од стране 249 до стране 265). На то се надовезује азбучно распоређен списак литературе према релевантности, као и једанаест прилога. Поглавља су детаљно и квалитетно разрађена. Теме којим се баве нека од њих су : дискурсно разматрање људског ресурса, разматрање академских миграција, стипендисти као средство развоја модерног друштва, значај школовања стипендиста у Краљевини СХС, југословенско-америчка сарадња, оснивање Матице српске, развојни пут нострификације у Србији, Утицај радне организације на став сарадника према стипендистима, итд. Прикупљени подаци о стипендистима и њиховим сарадницима су прилагођени, кодирани, обрађени применом статистичког пакета IBM SPSS 25, приказани и интерпретирани.

5. Остварени резултати и научни доприноси дисертације

Докторска дисертација кандидаткиње Нене А. Васојевић савремено је и оригинално научно дело мултидисциплинарног карактера. Тема истраживања је изузетно актуелна и значајна, а до сада није обрађивана. Самим тим истраживање привремених миграције на примеру школовања стипендиста у иностранству представља допринос сагледавању посматране проблематике и указује на простор где треба тражити решења.

Списак библиографских јединица које обухватају научну и стручну литературу сведочи о релевантности истраживања, као и о темељности и ширини научноистраживачког приступа.

У раду су примењене различите научне методе: биографске методе, методе анализе садржаја докумената, посматрање, синтеза, метода генерализације, метода статистичке анализе и компарација корелација политика стипендирања и стратегија развоја у различитим периодима.

Метод статистичке анализе је подразумевао израду оригиналних упитника за дубинско испитивање стипендиста-повратника, као и за испитивање ставова њихових колега-сарадника. Узорак који је Нена Васојевић обрадила је величине 194 испитаника: 116 особа које припадају групи оних који су се школовали у иностранству и 78 особа које припадају групи њихових сарадника. У нашој академској средини и у друштву не постоје подаци (базе података) које се баве праћењем школовања стипендиста у иностранству, тако да ово истраживање представља један од највећих узорака када је реч о оваквој врсти истраживања. Кроз истраживање су утврђени мотиви одласка, повратка и останка стипендиста у земљи, њихови проблеми и разлози који представљају ограничавајући фактор у коришћењу њихових потенцијала са њихове тачке гледишта, као и из тачке гледишта њихових сарадника.

Кандидаткиња је током израде докторске дисертације показала велики степен самосталности при решавању научних проблема, систематичност у истраживању, изражену способност анализе, повезивања и синтезе расположивих података из литературе и вештину постављања хипотеза које су се могле проверити кроз спроведено истраживање (анкетирање), као и извођење истог.

6. Закључак

Рад је остварен у складу са одобреном темом и подржаним образложењем. На основу анализе рада закључено је да су изнети значајни и оригинални резултати истраживања улоге људских ресурса и управљања људским ресурсима на примеру школовања стипендиста у иностранству на развој Србије. Овај докторат је драгоцен пример складне употребе методологије из више научних дисциплина, као и усклађене сразмере између коришћења теоријске и историјске литературе и емпиријског истраживања. Због недостатка истраживања потенцијала и могућности боље примене знања и вештина стипендиста повратника, овај рад има пионирски карактер.

На основу резултата и њихових презентација комисија је закључила да докторски рад **Примена људског ресурса: утицај стипендиста који су се школовали у иностранству на развој Србије** кандидаткиње Нене А. Васојевић представља значајан допринос у научној области историје и филозофије науке. Пошто су сви остали

прописани услови за одбрану тезе испуњени, са задовољством предлажемо Већу за студије при Универзитету да одобри њену одбрану.

У Београду,

29.10.2018 године.

1. _____

Проф. др Мирко Филиповић, ванредни професор Факултета за специјалну едукацију и рехабилитацију, Универзитет у Београду. Ужа област научно-истраживачког рада: социологија образовања (**ментор**)

2. _____

Проф. др Снежана Кирић, виши научни сарадник, Иновационом центру Машинског факултета у Београду, Универзитет у Београду. Ужа област научно-истраживачког рада: Управљање ризиком индустријских објеката и утицај људског фактора у процени ризика (**ментор**)

3. _____

Проф. др Предраг Ј. Марковић, научни саветник, Институт за савремену историју, Универзитет у Београду. Ужа област научно-истраживачког рада: друштвена и културна историја

4. _____

Проф. др Емеритус Марија Богдановић, Филозофског факултет, Универзитет у Београду.

5. _____

Проф. др Милош Миленковић, редовни професор, Филозофског факултет, Универзитет у Београду. Ужа област научно-истраживачког рада: антропологија науке.

_____